

**ТУРИЗМ НА КУБІ І ЙОГО ВПЛИВ
НА РОЗВИТОК АВІАЦІЇ ТА ЕКОНОМІКИ.**

Анотація. Стаття присвячена проблемам розвитку туризму на Кубі, її вплив на розвиток авіаційних пасажирських перевезень та інших галузей економіки в цілому по країні.

Ключові слова: туризм на Кубі, кубинська цивільна авіація.

Аннотация. Статья посвящена проблемам развития туризма на Кубе, и его влияние на развитие авиационных пассажирских перевозок и остальных отраслей экономики в целом по стране.

Ключевые слова: туризм на Кубе, кубинская гражданская авиация.

Annotation. The article deals with the problems of development of tourism in Cuba, and its influence on the development of air travel and other industries across the country.

Keywords: tourism in Cuba, the Cuban civil aviation.

Актуальність та постановка проблеми. Як і в усьому світі, розквіт туризму на Кубі почався з 50-тих років минулого століття. У той час, сектор туризму на Кубі був тісно пов'язаний з американською мафією, і США були основним його ринком. Азартні ігри, проституція і міський туризм були головні пропозиції кубинського туризму на цьому етапі.

Мета статті. Стаття присвячена проблемам розвитку туризму на Кубі, її вплив на розвиток авіаційних пасажирських перевезень та інших галузей економіки в цілому по країні.

Аналіз останніх публікацій. З перемогою кубинської революції в 1959 році, почалася американська політика економічної блокади проти Куби, яка охопила і туристичний ринок острова. Тоді економічний розвиток країни було направлено на інші програми, а туризм став по суті, національним, що перетворило структуру кубинської туристичної галузі в цілому неконкурентоспроможним в якості міжнародного продукту.

У 80-ті роки починається новий етап відновлення міжнародного туризму на Кубі, але тільки з 1990 року країна застосовує новий підхід до розвитку цього сектору економіки, до створення перших спільних підприємств з іноземним капіталом, що призводить до швидкого зростання прибутків іноземних відвідувачів і, в свою чергу, зростання економічного доходу країни.

З 1996 року, коли вперше досягла більше мільйона іноземних відвідувачів, Куба стала консолідованим туристичним напрямом світового рівня, провідним туристичним лідером в Карибському басейні.

Кубинський туристичний ринок виділяється гостинністю своїх людей, винятковими природними пам'ятками та історичною спадщиною, корінним, плодотворим художнім та культурним життям, винятковою якістю системи здоров'я, політичної та соціальної стабільністю, і безпекою для туристів.

Куба є членом Всесвітньої туристської організації (ОМТ) і Карибської туристичної організації (СТО). Держава також працює в поєднанні з його Карибськими сусідами у створенні першої в світі єдиної зони туристичного призначення, яка б відповідала стратегії сталого розвитку Асоціації Карибських Держав.

Виклад основного матеріалу.

Структура Міністерства туризму.

У 1994 році було створено Міністерство туризму (МІНТУР), яке здійснює управлінські функції політичного керівництва, регулювання та контролю туристичної галузі та підприємств, зайняті в цьому секторі. МІНТУР є державним керівним органом Системи туризму, в якій беруть участь інші інститути та установи країни. У зв'язку з цим, міністерство розробляє політику і контролює її реалізацію в установах і підприємствах, які безпосередньо керують власністю цього сектору економіки. В даний час її стратегічними цілями є:

- Проектування і реалізація ефективної політики маркетингу турпродукту.
- Збільшення потужностей готельної індустрії, якості та місткості готелів.
- Підвищення рівня економічної ефективності Системи туризму.
- Розроблення до найбільш передового рівня комп'ютерні АСУ.
- Залучення більше іноземного капіталу в розвиток туризму.
- Розгортання прогнозованого часового горизонту розвитку туризму на рік, і адаптування організаційної структури до темпів розвитку.

Для виконання своїх функцій, МІНТУР прийняло просту, плоску і гнучку структуру управління. Вона має два рівні управління: перший складається з міністра і його заступників, а друга □ з осіб, відповідальних за різні області.

МІНТУР також має свої департаменти на різних територіях країни, де знаходяться головні туристичні курорти: Пінар-дель-Ріо, Гавана, Матансас, Кайо-Ларго-дель-Сур, Сьєнфугос, Санкті Спїритус, Сьєго де Авїла, Камагуей, Лас-Тунас, Ольгїн, Гранма, Сантьяго-де-Куба і Гуантанамо.

Для освіти та підготовки кадрів, які забезпечують професіоналізм, якість і ефективність обслуговування туристів, в країні діє Національна система професійної підготовки кадрів для туризму (FORMATUR), що об'єднує 19 навчальних центрів по всій країні. Куба також є членом Конфедерації Панамериканських шкіл готельного бізнесу і туризму (CONPEHT).

З метою сприяння просування туристичного призначення Куби за кордоном і зміцнення позиціонування кубинського туристичного продукту, країна має в своєму розпорядженні 11 офісів в 10 країнах світу, звідки основні потоки туристів: Німеччина, Аргентина, Бразилія, Канада, Іспанія, Франція, Росія, Італія, Англія, і Мексика. Ці офіси представляють Міністерство туризму і його інститути у туристичних установах і організаціях у цих та інших сусідніх країнах. Крім того, всі кубинські посольства мають завдання сприяти розвитку потоку іноземних туристів на Кубу.

Основні підприємства туристичного сектору.

Для просування та розвитку туризму на Кубі структурована система, що складається з туристичних та інших автономних підприємств, які виконують допоміжні функції.

Туристичні компанії:

Cubanacan SA: ця компанія є провідним в кубинському секторі туризму, як в управлінні готелями, і допоміжними підприємствами, так і за обсягом інвестицій, договорів і збуту. Головним чином керує 4 і 5 зірковими готелями.

Gran Caribe: управляє власними готелями чи третіх осіб, в різних формах і брендах, а також мережею ресторанного, торговельного та розважального характеру у своїх і не своїх готелях, в т.ч. нічний клуб *Tropicana*, ресторани *El Floridita* і *La Bodeguita del Medio*. Розвиває корпоративні заходи, конференції.

Horizontes: пропонує іноземним відвідувачам послуги для відновлення і реабілітації фізичного і психічного здоров'я, в т.ч. послуги лікувальних мінеральних вод і джерел.

Gaviota: просування та продаж готельних і туристичних послуг та їх спеціалізації в галузі охорони здоров'я, мореплавання, риболовлі, дайвінгу.
Islazul: компанія присвячена управлінню туристичними підприємствами та готелями, які обслуговують національних туристів.

Habaguanex: компанія має функцію керування всіма видами підприємств галузей промисловості, готелями, і допоміжними компаніями і видами діяльності для розвитку туризму в історичному центрі Старої Гавани.

Las Terrazas: займається стійким розвитком сільських районів з метою їх експлуатації для надання маркетингових послуг у сфері екологічного туризму. Розташована в горах Сьєрра-дель-Росаріо (Пінар-дель-Ріо), місце оголошено ЮНЕСКО першим на Кубі біосферним заповідником.

Група Кемпінгу: присвячена кемпінгу і екологічному туризму.

Допоміжні туристичні компанії:

Rumbos: його метою є задоволення потреб у дозвіллі туристів в центрах, розташованих поза готелями, пропонуючи різноманітні заходи та розваги.

Sibatur: відповідає за професійну організацію туристичних поїздок на Кубу та інші країни. Також пропонує сприйнятливі послуги турсоператорам.

Transtur: надає транспортні послуги міжнародним туристам на автобусах, мікроавтобусах, прокат автомобілів, таксі, та інших транспортних засобів.

Turarte: відповідає за виступи різних артистичних ансамблів і форматів в нічних клубах та інших об'єктах туризму.

Caracol: управляє мережею магазинів для обслуговування туризму.

Туристичні регіони в країні

Для того, щоб вся Куба стала одним з головних туристичних напрямків світового рівня, з стійким комплексним розвитком галузі, запропонувати відвідувачам найрізноманітніші варіанти дозвілля і відпочинку, і таким чином підвищити конкурентоспроможність і можливості познайомитися з кубинським архіпелагом, в країні існують кілька туристичних курортів, кожен з яких має свої власний образ, з точки зору ринків і сегментів, які і турсоператор і самі туристи бажать захопити.

Пріоритетні напрямки розвитку туризму є:

Гавана: центр політичного, економічного, культурного і соціального розвитку країни. Його історичний центр Стара Гавана, оголошений ЮНЕСКО Всесвітньою спадщиною людства.

Варадеро: головний курорт країни; вважається її туристичною столицею. На півострові розташовується міжнародний аеропорт. Поблизу знаходиться великий екологічний парк півострів С'енага Де Сапата. Має 50 готелів і 20 229 номерів; з 2008 року приймає більше 1 млн. туристів на рік, що становить 44% туристів, які відвідують країну. За даними порталу *Tripadvisor*, найбільший інтернет-

сайт подорожей у світі, в 2012 році найважливіший курорт Куби, міжнародно відомий як «Блакитний берег», зайняв 10 позицію в топ-25 туристичних напрямків світу.

Хардінес-дель-Рей: найбільш перспективний кубинський туристичний напрямок на островах північного рифу від Кайбара до Камагуей. Включає в себе острови Санта-Марія, Коко і Гільермо. На Острові Коко розташовується міжнародний аеропорт.

Північне узбережжя Камагуей, де розташований пляжний курорт Санта Лусія.

Північне узбережжя Ольгіна, де розташовані прекрасні пляжні курорти Гуардалавака, Есмєральда і Пескєро.

Сантьяго-де-Куба: історичний та гостинне місто, повне традицій; поблизу знаходиться парк Баконао. Поблизу городу розташовується міжнародний аеропорт.

Центральне Південне узбережжя: визначається за напрямками міст Сьєнфєугос і Тринідад; останній заснований в 1515 році, оголошений ЮНЕСКО Всесвітньою спадщиною людства.

Канарреос: серед інших островів виділяється Кайо-Ларго-дель-Сур, єдиний «Острів Все Включено» у світі. На острові розташовується міжнародний аеропорт.

Місткість готелів

Місткість готелів на Кубі зростає з 12900 номерів в 1990 році, до 65878 номерів до кінця 2011 року, згрупованих у 562 готелях. Зараз Куба володіє найвищою якістю туристичного продукту міжнародного рівня, і де переважають готелі чотирьох і п'яти зірок, на яких розташовані 36538 номерів.

Велика частина готелів і їх потужностей держава будує на власні кошти. Тим не менш, іноземні інвестори мають важливу роль у розвитку туризму на Кубі. До кінця 2011 року, 83 готелі та 28390 номерів працювали під контрактами на їх управління з 16 іноземними всесвітньо відомими транснаціональними компаніями, таких як Sol Meliá, Accor, Barcelo, Iberostar, LTI, Red Deer, Sandals у Superclub.

За даними наступної таблиці можна аналізувати динаміку зростання числа готелів, номерів і ліжко-місць у країні.

Таблиця 1

Готелі, номери і ліжко-місця, одиниці

Найменування	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Готелі	594	580	539	548	565	562
Номери в готелях	55229	55656	56970	60606	65031	65878
Ліжко-місця в готелях	107344	107349	109703	116077	117708	118190

Динамічний розвиток туристичного напрямку «Куба» та вплив на цивільну авіацію

Куба зарекомендувала себе як туристичний напрямок з швидким зростанням числа прибутків і доходів. З 1996 року Куба приєдналася до невеликої групи п'яти країн Карибських островів, які приймають більше мільйона іноземних туристів на рік. Таким чином, число пасажирів, які прибули відпочивати, збільшився з 1990 року, коли прибутку всього 340 000 туристів, до позначки 2716000 пасажирів, які прибули в 2011 році. Це вражаюче 80% зростання за останні два десятиліття. Потрібно відзначити, що такий успіх кубинської туристичної індустрії досягнуто в епосі, охарактеризованого зникненням соціалістичного табору, світовою кризою індустрії туризму після терористичних актів 11 вересня 2001 року в Нью-Йорку і Вашингтоні, а також глобальною фінансовою кризою, що почалася в кінці 2008 року, і яка призвела до краху багатьох найбільших авіакомпаній.

У наступній таблиці можемо проаналізувати динаміку прибуття туристів на Кубу в 2006-2011 роки.

Таблиця 2

Прибулі туристи, тис. туристів

Найменування	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Всього: іноземні відвідувачі	2221	2152	2348	2430	2532	2716
З них: Туристи	2150	2119	2316	2405	2507	2688
Подорожуючі	71	33	32	25	25	28
Круїз пасажирів	30	7	5	4	2	1
Пасажирів, які прибули на авіарейсах	2150	2119	2316	2405	2507	2688

Як бачимо, майже 99% туристів прибувають на Кубу як авіапасажирів. І це логічно для острівної держави. Для прийняття такого потоку пасажирів на Кубі функціонують 10 міжнародних аеропортів, розташованих по всій географії країни. Ці аеропорти розташовані поблизу основних туристичних курортів країни, в тому числі і на інших островах кубинського архіпелагу: острови Кайо Коко і Кайо Ларго дель Сур.

На карті зображені головні аеропорти країни.

Рис. 1. Головні аеропорти країни.

Перевезення авіапасажирів підтримується 94 кубинськими та міжнародними авіакомпаніями, що виконують регулярні та чартерні рейси, що прямують з міст 39 країн світу.

Американський континент є основним регіоном світу, що емітує туристів на Кубу. І це очевидно, адже його географічна близькість до острова різко зменшує час і собівартість транспортування.

Таблиця 3

Туристи, які прибули з регіонів світу, тис. туристів

Найменування	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Америка	1149	1173	1380	1536	1664	1799
Європа	1014	924	909	838	810	852
Східна Азія	44	42	44	41	41	48
Африка	7	7	8	9	9	9
Південна Азія	5	4	5	4	6	6
Близький Схід	2	2	2	2	2	2

Основними країнами походження туристів на Кубу є по порядку: Канада, Англія, Італія, Іспанія, Німеччина, Франція, Росія, Мексика, Аргентина і США. На ці 6 країн припадає 69,36% (1884029 туристів) від загального обсягу відвідувачів, що прибувають в країну, про що свідчать дані наступної таблиці.

Таблиця 4

Відвідувачі по країнах, чол.

Найменування	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Всього відвідувачів	2220567	2152221	2348340	2429809	2531745	2716317
З них: Канада	604263	660384	818246	914884	945248	1002318
Англія	211075	208122	193932	172318	174343	175822
Італія	144249	134289	126042	118347	112298	110432
Іспанія	185531	133149	121166	129224	104948	101631
Німеччина	114292	103054	100964	93437	93136	95124
Франція	103469	92304	90731	83478	80470	94370
Росія	27861	29077	40621	37391	56245	78472
Мексика	97984	92120	84052	61487	66650	76326
Аргентина	30383	37922	47405	48543	58612	75968
США	36808	40521	41904	52455	63046	73566

Вплив туризму на національну економіку

Розвиток туризму є нарізним каменем у відродженні національної економіки Куби. До кінця 2011 року вітчизняне народне господарство охоплювало 78% попиту індустрії туризму, для порівняння відзначимо, що в 1990 році даний показник був 12%.

У кубинському секторі туризму безпосередньо зайнято близько 200 тисяч працівників, і ця цифра в 1990 році склала всього 52 000. Туристична друга найприбутковіша галузь Куби, поступається тільки індустрії виробництва нікелю за даним показником.

У наступній таблиці можемо проаналізувати доходи, які приносить сектор туризму в національну економіку. Хоча динаміка доходів від туризму показує загальну тенденцію до збільшення, бачимо, що даний показник не відповідає щорічному зростанню кількості туристів. У той час як в 2006-2011 роках приплив туристів у країну збільшився на 22%, зростання доходів в економіку від туризму

збільшилися всього на 12%. У 2009 і 2010 роках спостерігається помітне зниження доходів у порівнянні з 2008 роком у зв'язку з впливом світової фінансової кризи, яка почалася в кінці 2008 році. Вже в 2011 році відбувається відновлення цього показника.

Таблиця 5

Доходи, пов'язані з туризмом, млн. доларів США

Найменування	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Усього доходів від туризму	2234,9	2236,4	2346,9	2082,4	2218,4	2503,1
З них: Доходи від міжнародного туризму	1969,0	1982,2	2090,4	1899,2	2025,1	2282,7
Доходи від міжнародного транспорту	265,9	254,2	256,5	183,2	193,3	220,4

Висновки. Туристичний сектор Куби стикається з проблемами підвищення його конкурентоспроможності на світовому ринку, в порівнянні з його можливостями і сильними сторонами, які можна було б експлуатувати більш ефективно для підтримки процесу зростання індустрії туризму в цілому. Тим не менш, є багато перешкод, які належить подолати. По-перше, загрози, які впливають з міжнародної обстановки, і жорстока економічна блокада, нав'язана Кубі з боку уряду США, представляють собою реальний бар'єр. З іншого боку, недоліки, пов'язані з об'єктивними і суб'єктивними факторами, повинні бути усунені шляхом розробки узгодженої стратегії, яка адекватно використовувала соціальний і людський потенціал країни в якості основного ресурсу для підвищення рівня розвитку туристичної галузі на Кубі, та її позитивний вплив на розвиток авіації та економіки в цілому.

Список використаних джерел

1. Anuario estadístico de Cuba 2011. Oficina Nacional de Estadísticas e Información de Cuba.- Cuba, Edición 2012.- <http://www.one.cu/aec2011/esp/20080618_tabla_cuadro.htm>.
2. Gutiérrez O. y Muñoz M. The Cuban Tourism Industry: Challenges and perspectives. Havana University.- Cuba, Editorial UH, 2006, 241 pag.
3. Figueras M.A.- El turismo internacional en la economía cubana.- MINTUR, Febrero 2001.